

¹ Tekst Ruud Metselaar – www.comomeerinfo.nl

De Stenensoep

Enige tijd geleden werd mijn aandacht getrokken naar een artikel van Maarten Ascher in de NRC, een artikel dat ging over de ‘stenensoepmethode’. Het verhaal over de ‘stenensoep’ kende ik namelijk al en u kunt het vinden in de eerste druk van mijn boekje “Mythen en Sagen rond het Comomeer”, dat ik in 2004 publiceerde². Verderop geef ik u mijn versie van dit verhaal, maar laat ik eerst vertellen wat Ascher hierover schrijft.

Terry de la Mesa Allen, generaal-majoor van de Eerste Infanteriedivisie die in 1942-'43 in Noord-Afrika en Sicilië vocht, was volgens zijn commandant George S. Patton jr. de uitvinder van de ‘stenensoepmethode’ als militaire tactiek. Vooral in het laatste oorlogsjaar paste Patton deze tactiek met succes toe bij de bevrijding van grote delen van Frankrijk. In Pattons oorlogsdagboeken uit WOII, verschenen in 1966 als ‘War as I Knew It’, geeft hij Allen de credits voor deze methode. Volgens Patton gaat de methode terug op het volgende verhaal.

Er was eens een zwerver die bij een huis aanbelde met de vraag of hij wat heet water kon krijgen om stensoenp te maken. De huisvrouw was nieuwsgierig en liet de man water verwarmen waarin hij twee gladde, witte stenen legde. Vervolgens vroeg hij om wat aardappelen en wortelen om de soep meer smaak te geven en even later zat de zwerver aan de keukentafel te genieten van een heerlijke soep.

De militaire variant bestond eruit om in een vijandelijk gebied eerst verkenningen uit te voeren, zonder de schijn te wekken dat ze wilden aanvallen. Zodra de vijand zich aandienende werden de verkenningseenheden versterkt, waardoor er plotseling een aanval werd uitgevoerd die de vijand overrompelde. Patton gebruikte de methode ook als tactiek tegen de Amerikaanse legerleiding die hem meermalen verbood om verder op te trekken. Maar als zijn verkenningstroepen op vijandelijke weerstand stuitten had Patton een prima excuus om toch een aanval uit te voeren.

Hieronder geef ik het verhaal zoals ik het wordt verteld in het Valtellina.

De stenen in de kookpot

In een van de zijdalen in het Valtellina woonde een arme vrouw met vier kinderen. Haar man die op zijn werk was verongelukt, had haar vrijwel zonder geld achtergelaten en de vrouw wist nauwelijks hoe ze het gezin in leven kon houden. Het ontbrak haar niet aan moed, maar na dagen en dagen van ontbering wist ze niet meer wat te doen. Tot nu toe was er altijd nog wel iets uit de tuin geweest waarmee ze zich konden voeden, maar deze avond was er in het geheel niets meer. Ze wist niet wat ze tegen haar kinderen, die altijd honger hadden, moest zeggen.

¹ Verzoeken om toezending per email aan: rmetselaar@on.nl

² R. Metselaar, Mythen en Sagen rond het Comomeer, 3^e druk 2009, ISBN 976-90-8570-461-4

Kookpotten gemaakt van 'Pietra ollare', een zachte steensoort die in het Valchiavenna veel wordt gebruikt voor potten en pannen en voor diverse architectonische ontwerpen³

De arme vrouw zat in een hoek te schreien van verdriet en wanhoop. Tenslotte legde ze vier stenen in een pan, zeggend dat het de aardappelen voor het avondmaal waren en hopend dat de kinderen intussen misschien in slaap zouden vallen en zo de honger niet zouden voelen. Als ze deze nacht door zouden komen, zou ze misschien de volgende dag op de markt iets kunnen kopen als ze het laatst overgebleven tafellaken verkocht.

Af en toe vroegen de kinderen “Mamma, zijn de aardappelen al gaar?” En zij antwoordde met een leugentje “Nee, mijn schatten, ze zijn nog niet gaar, we moeten wat geduld hebben”.

Met een zucht van verlichting zag ze tenslotte hoe de kinderen in slaap vielen. Ook de vrouw viel bijna in slaap, met haar hoofd op de tafel, toen ze hoorde dat er op de deur werd geklopt. Hoewel het al laat was, deed ze toch voorzichtig de deur open. Voor haar stonden twee houthakkers, slechts schaars gekleed, die zich verontschuldigten voor het late bezoek en nadat ze hadden uitgelegd dat ze die nacht niet verder durfden trekken, vroegen of de vrouw iets voor hen te eten had en een plaatsje om de nacht door te brengen.

De vrouw zei hen dat ze helaas niets te eten had maar dat een slaapplek altijd zou lukken. “Ik heb geen extra dekens zei ze, maar jullie kunnen misschien het tafelkleed gebruiken dat ik morgen op de markt wil gaan verkopen.” “Toch hebt u in die pan iets dat staat te koken ...” merkte een van de mannen op.

Met tranen in haar ogen legde de arme vrouw uit wat er was gebeurd en hoe ze de stenen in de pan had gedaan om de kinderen stil te houden tot ze in slaap vielen.

“Verlies de moed niet – zei de andere reiziger – ga maar eens naar de pan en kijk of er echt niets te eten in zit”.

Een ogenblik dacht de vrouw dat de twee mannen haar misschien niet hadden begrepen, en om hen te tonen wat ze had verteld, liep ze naar de stomende pan en ..welk een verrassing! De pan was gevuld met aardappelen en kool. Verbijsterd door dit wonder stamelde ze dat er toch echt alleen maar vier stenen in hadden gezeten. De mannen antwoordden dat ze haar wel geloofden en dat kennelijk de Goddelijke Voorzienigheid tussen beide was gekomen. Ze nodigden haar uit om ook de broodkist te openen, waar de vrouw, nog altijd verstomd van verbazing, ook vers brood vond. Ze wekte de kinderen, en allen aten zich vol. Toen ze echter de mannen wilden bedanken waren deze verdwenen.

De variant die aan het Comomeer wordt verteld is in essentie hetzelfde, maar gaat nog iets verder door:

³ Zie mijn boek ‘De Tre Pievi en het Valchiavenna’, 3^e druk 2009

Nadat iedereen zijn buik had vol gegeten gingen de gasten slapen onder het kleed, maar niet dan nadat ze de vrouw hadden gezegd: “Het eerste dat je morgen zult doen, zal je de hele dag doen. En verlies nooit de moed want de Voorzienigheid zal altijd over jullie waken”.

De volgende ochtend stonden de twee mannen vroeg op en beloofden op de terugweg nog eens langs te komen. En omdat het eerste wat de vrouw die ochtend deed was het stuk stof op te vouwen dat ze aan haar gasten had geleend, ging ze tot het eind van de dag door meters en meters stof op te vouwen die onder haar handen leken aan te groeien.

Maar een zo grote gebeurtenis kon ze natuurlijk niet geheim houden en de vrouw vertelde haar naaste buurvrouw wat er die avond bij haar thuis was gebeurd. Nu was die buurvrouw niet alleen een bemoeial, maar ook jaloers en gierig. Ze had alles wat ze nodig had, maar leefde alsof ze heel arm was. Toen ze dan ook het verhaal had gehoord, bleef ze voortdurend opletten of de twee reizigers al terugkwamen zodat ze hen bij haar thuis kon uitnodigen. De week daarop kwamen de twee inderdaad weer terug en met een honingzoete stem vroeg de buurvrouw of ze bij haar wilden overnachten. Ze zei dat ze hun niets kon aanbieden dan wat droog brood, hoewel ze in werkelijkheid allerlei voedsel verborgen had; ook gaf ze de twee slechts een paar armoedige lappen om onder te slapen, terwijl ze dekens genoeg in de kast had. De mannen bedankten haar voor de gastvrijheid, maar toen de mannen niets zeiden over wat er de volgende dag zou gebeuren, vroeg de vrouw: “ En...wat zeggen jullie me voor morgen?”.

“Als u het echt wilt weten...Het eerste dat u morgenochtend zult doen, zult u de hele dag doen” antwoordde de oudste van de twee.

Bij het aanbreken van de dag vertrokken de twee gasten, die niemand anders waren dan Sint Petrus en Onze Lieve Heer, die zich onder de sterfelijken hadden begeven. De oude egoïste die ze zag vertrekken, moest hoognodig naar het toilet. En daar bleef ze de hele dag.

De les die we uit het verhaal kunnen trekken is er niet alleen een van gastvrijheid, maar gaat nog iets verder: het is aan te raden altijd een paar denkbeeldige stenen te bewaren voor een moment waarop je echt niet meer weet hoe het nu verder moet.

Vermoedelijk kende Terry Allen zijn klassieken beter dan Patton, want het verhaal over de stensoenp gaat terug naar een oeroude volkslegende over gastvrijheid, een legende die voorkomt in meerdere varianten. Het is goed mogelijk dat Allen het verhaal gehoord heeft van zijn Spaanse moeder, want inmiddels heb ik ontdekt dat het wijd verspreid is. Ik werd er namelijk op attent gemaakt dat de band Dr. Hook and The Medicine Show⁴ het in 1973 als lied uitbracht op het album *Belly Up!* op een tekst van Shel Silverstein. Ik geef u de tekst hieronder⁵ en u kunt de song beluisteren op www.youtube.com/watch?v=NO0HEQ8WSuA

Twee leden van de band Dr. Hook

⁴ *Dr. Hook & The Medicine Show*, vanaf 1975 afgekort tot *Dr. Hook*, was een pop-country rockband uit Union City (New Jersey). De band was actief in de jaren 1969-1985

⁵ Met dank aan Nol van der Loop die me hierop attent maakte

The Wonderful Soup Stone

Hanging from a string in my mama's kitchen, back in the hard time days
Was a little ol' stone 'bout the size of an apple, it was smooth and worn and grey
There wasn't much food in my mama's kitchen, so whenever things got tight
Mama boiled up some water, put in the stone and said "Let's have some soup tonight"

And I swear you could taste the chicken and tomatoes
And the noodles and the marrowbone
But it really wasn't nothing but some water and potatoes
And the wonderful, wonderful soupstone

It had been in the family for a whole lotta years, so we knew it was a nourishing thing
And I remember mama, as she stirred it in the water, and we could all hear her sing
"Its a magical stone and as long as we got it, we'll never have a hungry night
Just add a little love to the wonderful soupstone and everything will be alright"

And I swear you could taste the chicken and tomatoes
And the noodles and the marrowbone
But it really wasn't nothing but some water and potatoes
And the wonderful, wonderful soupstone

So it carried us all through the darkening days, 'til finally the sunshine came
And the soupstone started into gathering dust, but it hung there just the same
And ever since then the food's been plenty, but every now and then I find
That mama in the kitchen with the wonderful soupstone, drifts across my mind

And again I can taste the chicken and tomatoes
And the noodles and the marrowbone
But it really wasn't nothing but some water and potatoes
And the wonderful, wonderful soupstone

Er zijn veel meer van dit soort verhalen in omloop, verhalen waarin één of twee vreemdelingen voorkomen die achteraf blijken Jezus en Petrus te zijn. Als het u interesseert, vindt u in mijn boekje met Mythen en Sagen van het Comomeer ook nog voorbeelden hiervan in het verhaal van 'De reiziger op de Monte Galbiga' en dat van de 'Oudejaarsnacht'. Het hier volgende verhaal van de 'Honderd scudi', dat ik niet heb opgenomen in mijn boekje, is er ook nog een voorbeeld van⁶.

Honderd scudi⁷

Sint Petrus en Jezus werden op een van hun rondreizen getroffen door een hevige onweersbui. Doorweekt en verkleumd bereikten ze een herberg en vroegen daar of ze zich voor het vuur in

⁶ Uit Daniele Carozzi "Leggende e storie del Lario", Libreria Meraviglie Editrice. Milano

⁷ Scudo een zilveren munt van 5 lire die tot de 2^e wereldoorlog in gebruik was

stookplaats mochten drogen voor ze aan tafel gingen. Terwijl ze daar voor de open haard zaten, liet Petrus zich ontvallen: “Meester, dit vuur is wel honderd scudi waard!” De herbergier hoorde dit en toen hij later de rekening presenteerde stond daarop onder ‘verwarming’ een prijs van 100 scudi. De Hemelse Meester bekeek de rekening, zweeg en betaalde. Ze verlieten de herberg en vervolgden de wandeling, maar toen ze bij de rand van het dorp waren zei Petrus: “Heer, we worden maar steeds gevolgd door een ezel”. “Dat is prima, we nemen hem mee” zei Jezus.

Ze liepen en liepen en kwamen tenslotte bij een huis in aanbouw. Daar spraken ze met de aannemer en vroegen hem of hij misschien interesse had om een tijdje de ezel te gebruiken voor het sjouwen van stenen en bouw materiaal. De aannemer knikte van ja en ze kwamen overeen dat hij de viervoeter zes maanden zou gebruiken tegen een bedrag van honderd scudi.

Toen de zes maanden verstreken waren keerden de Meester en sint Petrus terug om de ezel op te halen en het bedrag te innen. Daarna wandelden ze, vergezeld door de ezel, weer terug naar de herberg waar ze eerder waren geweest. Daar zetten ze het dier in de stal en gingen de herberg binnen.

Binnen ontmoetten ze de herbergierster, die hen bezorgd vroeg: “Vanaf de dag dat jullie hier waren is mijn man verdwenen”. “Ga naar de stal en daar zul je hem vinden” antwoordde de Heer.

De vrouw haastte zich naar de stal en vond daar haar man, die wat nijdig aan haar vroeg: “zijn ze daar nog? Geef hun wat te eten en te drinken en laat ze zich warmen, zonder dat ze daarvoor hoeven te betalen. Ze hebben me betoverd in een ezel en zes maanden lang heb ik niets anders gedaan dan zakken dragen”.

Jezus en Petrus aten, dronken en warmden zich en toen ze vervolgens de rekening vroegen, zei de vrouw dat ze niets hoefden te betalen. Maar Onze Lieve Heer accepteerde dat niet en stond er op dat hij het juiste bedrag zou betalen.

